

Liber

Secundus

terminare de natura. qz aliqd dicitur naturale. ex eo qd hz natura s; natura dicitur de materia z forma. qz. Secunda rō ē qz consideratio naturalis p hie est sicut consideratio symi. vt patuit ex dictis. z consideratio mathematici est sicut consideratio curui. sed symi. fcat forma in determinata materia s; phisicus hz simul considerare materia z forma.

Et tē iam z de hoc dubitabit aliqd dupli qz due nature sunt de qua est phisica. aut de eo qd ex vtriusq. Sed si de eo qd ex vtriusq. z circa vtraq. vtrū igitur eiusdē aut aliud vtraq. cognoscere In aliqd qd em aspiciēti videbit vtriusq. re materiei. Ex pua em pte qndā Empedocles et Democriti spēm z qd dērat eē terigerūt.

¶ **N**ic Breto. mouet duas dubitationes circa p dicta. Ex qm dicitur est qd p hie naturalis habet determinare de materia z forma. in qrit an etiā determināda sit in scia naturali de toto pposito naturali. qd est ex vtriusq. Ex qz illa qstio est factis nota ex p dictis. notuz em est qd de rebo naturalib; est determinādum in naturali p hie sed ille sunt tota pposita. ideo subiūgat aliā qstionē. itam scz. qz in p hie naturali s; mltē p hie scie. est. qz qstio vtrū ad eadē spectat determinare de materia z forma sit. vel ad vnā spectat determinare de materia z ad aliā de forma. Sic em ē de mathematicis. qz mathematica scia est de numeris z magnitudinib;. z tū non determinat in eadē scia de numeris z magnitudinib;. sed in alia z alia. qz in geometria determinat de magnitudinib;. z in arithmetica de numeris. Tūc ibi. In antiq; qdē. Breto. soluit secūda qstionē. z pmo p m opinionē antiquoz. z dē qd p m antiquos p hie naturalis erit solum de materia. qz antiq; nihil vel parū de forma trauerūt. Democritus autē z Empedocles vident formā aliquāter terigisse cū dicebāt aliq; fieri ex alio p pgregationem. q tū nō est. p hie forma subalis. z ideo impfecte formā cognouerūt.

Si autē ars imitat naturā. eiusdē autē scie est cognoscere spēm z materiā vtriusq. ad hoc. vt mēdici sanitatē z colerā z flegma. in qbo ē sanitas s; ltr z edificatoris est spēm domus z materiā qm lateres z ligna s; s; ltr z in alijs. z phisici vtriusq. erit cognoscere vtriusq. naturas. Adhuc qd cuius cā sit z finis eiusdē z quecūq; sunt ppter h Naturā autē finis est z cuius cā sit Quoz em continui mori existētis est finis aliqd mori vltimū ē z cuius cā sit. Tūc z poeta derisorie appositū ē dicere hūc finē cuius qdem cā effectus est. vult em nō omne esse vltimū finē sed optimū Quā autē faciūt artes materiā. alie qdē simplr. alie atē operose. z vltimur tanq; ppter nos oib; q sunt

ab arte. Sumus em qdamō z nos finis omnium Duplci ē id cuius cā sit. Dcm ē autē de his i bis q de pma p hie s; Due igitur sunt pncipiātes materiā cognoscētes artes. q vtriusq. z factiua q archē tectonica Tūc z vsualis architectonica qdamō est. Dmē autē s; m q hmoi spē qdē pceptiua z architectonica. alia autē vt factiua materie Suber nator em qlis sit spēs aliq; temonis cognoscit z et instituit. Alius autē ex q ligno z qlib; illis erit Tūc qdē igitur qm artē nos facim; materiā ppter op; scz i p hie scie est Amplius eoz q s; ad aliqd materia est. in alia em spē alia materia

¶ **N**ic Breto. ostēdit ppositū trib; rōnib; scz q ad eandē scia; spectat determinare de materia z forma. Prima stat in hoc. ars imitat naturā. sed eiusdē artis est considerare formā z materiā. sicut p; in medicina. que considerādo sanitate etiā considerat colerā z flegma z humores in corpore naturali in quib; pime substitit sanitas. Et sicut p; hoc de edificatore qui considerat cū forma domus etiā lapides z ligna. s; ltr eadē scia naturalis debz considerare materiā z formā. Tūc ibi. Adhuc qd. Ponit secūda; rōnem z stat in hoc. Quis scia considerat sine h; etiā considerat rare ea q sunt ad finē. sed forma est finis materie. q scien; etiā considerat formā h; etiā considerat materiā. Dator p; qz ex fine sumit rō eoz q sunt ad finē. Dmōc. pbat Bretooteles dupl. pmo ex p dicitōib; finis. Secūdo p s; ltrū dicit in artib;. Pmū sic pbat. qz duo sunt de rōne finis. p; mū est q est cuius cā. secūdu est q est quid vltimū. s; for; ma est hmoi. qz est cuius cā z est qd vltimū. q forma est finis materie Tūc ibi. Qm autē. Probat idē p s; ltrū dicit nem in artib;. z potest sic sumi rō. sicut se h; vsus ad formam in artib;. ita se habet forma ad materiā. sed vsus forme est finis forme. ergo forma erit finis materie Pro istis rōis euidētia sciedū. q triplex inuenit ordo artium. qdā em sunt artes que disponūt materiā. z tales artes sunt minus pncipales. Alie sunt artes introductiue forme rei artificialis. z inter illas ordinātur pime artes ad secundas sicut ad finem. Tercia est ars vsualis. que vtriusq. re facta. z illa est finis scie artis. Exmpli grā. est aliq; ars q disponit ligna vt nauis fiat ex lignis. z est alia ars q facit nauē ex lignis sic dispositis. sed est tertia ars nauigan; di que vtriusq. nauis facta. z ista tertia ars vocat archē tectonica quasi pncipalis ars. z d; ab archi qd est pnceps. z tegni scien;ia. quasi pncipalis scien;ia. Ex istis pbat; maior z minor. quia vsus est finis ipsius forme. z ideo sit forma vt vsus habeat. q etiā forma erit finis materie Et iā disponit materia vt forma talis vel alia introducta. z sic h; eodē mō se vsus ad formā sicut forma ad materiam. Et ponit Breto. in textu q nos sumus qdamō de finis omnium artificialiū. qz omnia artificialia sūt. ppter nos Artes em inuenite sunt ad hoc vt in quo natura deficit h; ars suppleat. qz artes sunt ad supplementum nature z matie humane. sic seq; q s; ppter hoies. Et ē scieduz q etiā in 2o de aia dicit Breto. q hō sit finis oim naturalium